

Najaar 2019

Het Lelieblad

Halfjaarlijkse uitgave IVN afdeling Zoetermeer e.o.

BELEEF DE NATUUR!

Van de redactie

Door Fred Baerveldt

Voor je ligt het najaarsnummer van het Lelieblad met als thema: Paddenstoelen. Vooral door de inzet en de bijdragen van Sinie de Jonge is het zonder meer een bewaarnummer geworden. Van alles komt aan de orde, zoals de Paddenstoelenwerkgroep Zoetermeer, de Paddenstoelendag en niet te vergeten het artikel "Wat is een paddenstoel eigenlijk?".

Maar het is niet alleen paddenstoelen wat de klok slaat. Natuurlijk wordt er ook aandacht besteed aan het afscheid van onze voorzitter, Marco Lurks. Tot nu toe voelde niemand zich geroepen om zijn taak over te nemen. Maar tussen onze 87 leden moet toch vast iemand zijn die de leiding van onze vereniging op zich wil nemen?

Dit geldt ook voor de vacature van secretaris. Wie verlicht de taak van Rob Schouten, die als penningmeester ook nog noodgedwongen de functie van secretaris erbij heeft genomen?

Maar genoeg gezegd over bestuurlijke zaken. We gaan weer terug naar de inhoud van ons najaarsnummer.

Vanzelfsprekend ontbreekt de column van Rob Schouten niet en we kunnen onder meer het laatste nieuws lezen over het komende Voedselbuurtbos in de nieuwe Driemanspolder. Veel leesplezier, maar vooral ook veel kijkplezier, want we hebben veel foto's van paddenstoelen opgenomen.

Foto voorblad: Sinie de Jonge, onze paddenstoelenspecialist, in actie.

- 3 Paddenstoelen werkgroep
- 4 Afscheid voorzitter
- 6 Wat zijn paddenstoelen eigenlijk
- 9 Het allermooiste van... Marina
- 10 Paddenstoelendag (1)
- 11 Hommels tellen
- 12 Voedselbuurtbos
- 14 Paddenstoelendag (2)
- 15 Column: Engels voor dummies
- 15 Activiteiten

Colofon

IVN ZOETERMEER e.o.

www.ivnzoetermeer.nl

info@ivnzoetermeer.nl

VOORZITTER:

Vacature

SECRETARIS/PENNINGMEESTER:

Rob Schouten

Zuringvaart 21, 2724 VX Zoetermeer

079-3411828

SECRETARIS:

Vacature

REDACTIE:

Fred Baerveldt, Bert van der Burg,

Els van Venetië

REDACTIEADRES:

Koerberg 1, 2716 GC Zoetermeer

079-3210383 fred.baerveldt@gmail.com.

LEDENADMINISTRATIE

Taco Slagter

079-3213659 info@ivnzoetermeer.nl

NIEUWSFLITS:

nieuwsflits@ivnzoetermeer.nl

WEBSITE:

webmaster@ivnzoetermeer.nl

DRUKKER:

Editoo B.V. te Arnhem

Ledenadministratie

Door Taco Slagter

We verwelkomen:

- Dhr. B.E. (Berend) Boiten
- Mevr. H. (Henriëtte) Koenen
- Mevr. H. (Hester) Goeman
- Mevr. S.D.F. (Sam) Maat

We namen afscheid van:

- Mevr. I. (Irene) de Jong
- Dhr. R.G. (Bob) de Lange
- Mevr. C.J.W. (Tonny) Riem
- Mevr. A.M.E. (Anneke) Toonen

Op 25-10-2019 hadden we 87 leden.

Paddenstoelenwerkgroep Zoetermeer

Door Paul van Drimmelen

Elke 1e en 3e donderdag van de maand komen 5 – 10 (soms meer) paddenstoelenzoekers ergens in Zoetermeer om 10.00 uur bij elkaar. Ze trekken er dan gezamenlijk op uit om een stukje park of bos nauwkeurig te onderzoeken op de aanwezigheid van paddenstoelen. Dat gebeurt het hele jaar door, ook bij droog, koud of nat weer, alleen als er sneeuw ligt gaat het niet door.

Hoe gaat het er op zo'n ochtend aan toe?

Aan het begin van het jaar krijgen alle werkgroepleden een lijst met data en plaats van samenkomst. Iedereen weet dus een jaar van tevoren precies waar en wanneer hij/zij ergens moet zijn. Op de excursiedag lopen al een paar mensen ruim voor 10 uur de omgeving te verkennen. Als de groep bij de parkeerplaats compleet is, duiken de deelnemers het te onderzoeken groen in. Al snel klinken er enthousiaste stemgeluiden uit het struweel. Men spoedt zich in de richting van het geluid: er is iets bijzonders gevonden. Vóór iemand aan een paddenstoel mag komen worden er eerst foto's gemaakt. Daarna vindt er een discussie plaats over de naam van de vondst. Eén exemplaar is uit de grond gehaald en wordt nauwkeurig bekeken. Er wordt aan geroken. Er wordt van geproefd. Soms wordt met zekerheid een naam aan de vondst gegeven, maar vaak gaan er dozen open en worden er hele of halve zwammen meegenomen. De meest deskundigen gaan thuis met lijsten, boeken en vooral microscopen aan de slag om een nog onbekend exemplaar van een naam te kunnen voorzien. Ja, zekerheid voor alles. Een enkele keer is er ook loos alarm: het geluid is dan van iemand die zijn/haar hoofd aan

een tak heeft gestoten of van iemand die wat ongelukkig is gevallen.

Na 2 uur wordt de animo minder en trekt men zich weer langzaam terug naar de parkeerplaats. De dozen zijn gevuld en de lijstjes met de gevonden soorten gemaakt. Thuis worden nog wat boeken geraadpleegd en na microscopisch onderzoek wordt aan nog een aantal paddenstoelen een naam gegeven. Helaas zijn er altijd wel een paar exemplaren die nooit een naam krijgen. Het is ook niet eenvoudig om de soorten uit elkaar te houden.

Er zijn zo'n 5.000 soorten en jonge exemplaren lijken vaak niet op oudere.

Een week later ontvangt iedereen thuis een mailtje met het eindresultaat. In de winter en het voorjaar scoort de groep tussen de 20 en 40 soorten. In de nazomer en herfst kan dit oplopen tot wel 100 gevonden soorten in 2 uurtjes zoeken.

In Zoetermeer worden vaak andere soorten gevonden dan in Gelderland, Groningen of langs de kust. De boomsoorten en de samenstelling van de bodem bepalen dat verschil. Af en toe gaan de leden naar een plek buiten de stadsgrenzen: bijvoorbeeld het Kralingse Bos, de Horsten of de duinen bij Meyendel. Het moet wel spannend blijven.

Zin om ook eens een ochtendje mee te lopen? Bel even naar Sinie de Jonge (079 8889624 / 0640046262).

Afscheid voorzitter IVN Zoetermeer

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de IVN afdeling Zoetermeer op 8 mei, nam Marco Lurks afscheid als voorzitter. De afgelopen 3 jaar was hij het gezicht van de afdeling en vertegenwoordigde hij ons tijdens overleggen met bijvoorbeeld de gemeente en verschillende samenwerkingsverbanden op het gebied van milieu en natuur. Binnen de afdeling leidde hij het bestuur en nam een aantal keer namens IVN deel aan de organisatie van de Westerparkdag. Ook viel hem te beurt dat hij het 40-jarig jubileum van IVN Zoetermeer mocht omlijsten met een mooie dag met huidige leden en oud-leden.

Deze maand verliep zijn termijn en heeft hij besloten zijn tijd en aandacht aan andere zaken te geven, waaronder bestuurlijke taken op provinciaal IVN niveau. Hij ontving een dankwoord, een cadeau en bloemen van de secretaris en nam daarna deel aan de vergadering als 'gewoon' lid. De afdeling gaat voorlopig verder met een vacature voor de voorzitter, de zittende 3 bestuursleden zullen de zaken zo goed mogelijk waarnemen.

Een klein kunstwerk

Door Fred Baerveldt
Foto: Karin Meijers

Een mooie foto van het 'geraamte' van een lampionnetje. Een echte herfstplant en die ook kleur geeft aan een herfstige tuin. Zij kunnen ook heel goed in droogboeketten worden gebruikt. Hiervoor worden de takken na de bloei geplukt en enkele weken ondersteboven gedroogd. De officiële naam van de lampionplant is *Physalis alkekengi* en hij behoort tot de nachtschadefamilie. Hij wordt ook wel jodenkers genoemd. Die naam is afgeleid van de vorm van de vrucht die doet denken aan de middeleeuwse hoofdbedekking van Joden.

De oranje bes in het lampionnetje is eetbaar en bevat veel vitamine c. In de middeleeuwen werden de rijpe bessen samen met druiven geperst en gegist. De verkregen wijn werd gedronken als middel tegen jicht en blaas- en nieraandoeningen. Natuurlijk ontbreken de lampionnetjes niet in de IVN Natuurkoffer voor de herfst. Vol bewondering zijn dan de bewoners van de Zorginstellingen voor het kunstwerk op de foto: een uitgebloeid lampionnetje.

Wandelen begint bij Van Herwijnen

Groot assortiment kleding en
schoenen voor dames en heren

**van
Herwijnen**
walking & outdoor

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - (079) 3163551
herwijnenzoetermeer.nl

In herinnering Bob de Lange

Op 6 augustus j.l. is Bob de Lange overleden. Hij was jarenlang, vanaf 2005, actief lid van IVN. Taco Slagter haalt herinneringen op.

Via Platform Groen onderhield de gemeente Zoetermeer destijds contact met de organisaties op gebied van groen en milieu.

Bob was daarvan (voor zover ik weet) lid namens IVN en de Vogelwerkgroep.

Ik meen te weten dat hij ook een rol heeft gehad in het voorkomen van de plaatsing van windmolens ter hoogte van de A12 dwars in de Blauw-/Groene Slinger die daar tussen Zoetermeer en Den Haag doorloopt.

De doorgang voor trekvogels zou daardoor sterk worden belemmerd. Die molens staan nu aan de rand van Rokkeveen richting Bleiswijk.

Als ik mij goed herinner kregen de leden voor de bijdrage aan Platform Groen een soort presentievergoeding en bij het beëindigen van Platform Groen een soort slotvergoeding.

Bob stond die af aan de verenigingen in ruil voor levenslang gratis lidmaatschap.

Hij was een fervent vogelaar en heeft ook wel tijdens een ALV een voordracht over vogels gegeven.

Je kon hem regelmatig in het Westerpark onder de struiken aantreffen, in een camouflagetentje en met een kijker om vogels te bestuderen.

Bob samen met Tineke Luttermans aan de riemen, tijdens het vieren van 30 jaar IVN in 2008

Wat zijn paddenstoelen eigenlijk?

Tekst: Sinie de Jonge

Foto's: Sinie de Jonge, behalve de foto van de tondeldoos; die is gemaakt door Dirk van de Made.

Een paddenstoel is het vruchtlichaam van veel soorten van schimmels (zwammen). Paddenstoelen vormen maar een klein deel van de schimmel, waarvan het grootste deel zich onder de grond bevindt in de vorm van schimmeldraden (mycelium).

De snelle groeiwijze, de grillige vormen en de kleuren van paddenstoelen werden vanuit een bijgeloof toegeschreven aan toverij. Zo waren er paddenstoelen met namen als duivels-ei, satansboleet en heksenboleet. Een heksenkring is een cirkel van paddenstoelen.

De zwamvlok

300 jaar geleden werd ontdekt dat een paddenstoel slechts een onderdeel is van een veel groter geheel. Het grootste deel van de paddenstoel leeft onder de grond of tussen hout. De draden van schimmels, die je met het blote oog vaak niet goed kunt zien, zijn het "lichaam" van de paddenstoel. Al die draden samen noemen we de zwamvlok. Deze vaak witte draden zorgen voor de opname van het voedsel, verwijderen het afval en zorgen dat de zwamvlok groeit.

zwamvlok

Sporen

De paddenstoel zelf is eigenlijk een vrucht, net zoals een appel de vrucht is van een appelboom. De zaden van een paddenstoel worden sporen genoemd. Als de omstandigheden goed zijn, als het niet te warm is en lekker vochtig, bijvoorbeeld na een regenbui, schieten de paddenstoelen uit de grond. Als ze volgroeid zijn, zijn de sporen rijp en klaar om te worden verspreid. Paddenstoelen leven maar een paar dagen, zwamvlokken kunnen heel oud worden.

sporen

De drie V's

Paddenstoelen leven van dood en levend organisch materiaal, zoals takjes en bladeren. Ze ruimen het bos en de berm voor ons op. De schimmeldraden doen het belangrijkste werk. Ze zijn zo sterk dat ze levend en dood hout kunnen verteren. Vandaar dat je de paddenstoelen vooral in de herfst ziet, als er veel bladeren en takken op de grond liggen.

Paddenstoelen spelen een belangrijke rol in de kringloop van de natuur. Zonder paddenstoelen zouden er overal meters dode bladeren en takken liggen. Het afval zou zich ophopen met als gevolg dat er weinig voedingsstoffen overblijven.

Alle paddenstoelen leven op een andere manier, maar we delen ze grofweg in drie groepen in: saprophyten (vuilnismannen), parasieten (vijanden) en symbionten (vrienden).

Vuilnismannen

Saprophyten zijn de vuilnismannen van het bos. De meeste paddenstoelen leven van dood plantaardig materiaal, van stro tot bladeren en hout. Ze verteren blaadjes, dode wormpjes, takken en zelfs hele dode bomen. Zo ruimen ze het bos voor ons op.

vuilnisman: franjehoed

Vijanden

De parasieten zijn de vijanden. Dit zijn paddenstoelen die levende organismen zoeken om van te leven. Ze zoeken meestal een boom uit en gebruiken die om voedingsstoffen te krijgen. Voor bomen is dit heel slecht. Ze kunnen er zelfs van doodgaan. Vaak is het wel zo dat de bomen waarop deze parasieten groeien toch al zwak zijn; zo zie je een berkenzwam nooit op een gezonde berk. Als een boom dood gaat, leeft de parasiet vaak door als saprofyt, dus als vuilnisman. Zo helpt hij mee met opruimen.

vijand: honingzwam

Vrienden

Vrienden leven samen met elkaar, in symbiose. Ze kunnen niet zonder elkaar bestaan: ze helpen en beschermen elkaar. Deze vrienden (symbionten) leven meestal samen met bomen. De schimmeldraden van de zwamvlok zijn helemaal met de wortels van de boom vergroeid. De boom geeft voedingsstoffen aan de paddenstoelen en de paddenstoel zorgt er voor dat de boom beter vocht kan opnemen.

vriend: verblekende russula

De laatste jaren zien we in bossen steeds meer vuilnismanen staan. En minder vrienden. Dit komt doordat de beheerders van het bos en park vaker bomen, bladeren en takken laten liggen. Er is veel (afval) en daar komen de vuilnismanen op af.

Voorloper van de lucifer.

Tot het begin van de 20e eeuw was het heel normaal om gedroogde tondelzwammen te gebruiken om vuur te maken. Lang geleden had men een tondeldoos bij zich

Het was een doosje waarvan de inhoud bestond uit tondel, een licht ontvlambaar materiaal. Dit kon bijvoorbeeld een stukje gedroogde tondelzwam zijn. Hiernaast had men nog een vuursteentje en een metalen ring nodig. De ring bestond uit koolstofhoudend ijzer. Terwijl de vuursteen dicht genoeg bij de tondel werd gehouden, probeerde men met de metalen ring een vonkje op de stof te doen belanden. Dit vergde behoorlijk wat behendigheid, want je moest flink blazen om een vlammetje te krijgen.

In het begin van de twintigste eeuw raakte de tondeldoos in onbruik door de opkomst van zwavelstokjes, later lucifers genoemd.

tondeldoos

Kijk ook eens omhoog

Paddenstoelen kom je veel tegen in parken, langs eikenlanen, in bermen en gewoon in het gras. Zo kun je op landgoederen, in bossen en parken de krulzoom, het elfenbankje, de inktzwam, de stinkzwam en natuurlijk de vliegenzwam tegenkomen. Maar kijk niet alleen naar de grond: loofbomen zijn vaak bedekt met prachtige fluweelpootjes.

fluweelpootje

Magisch verschijnsel

De heksenkring is een wonderlijk natuurverschijnsel. Heksenkringen verschijnen in de loop van één nacht in het gras of rond een boom in het bos en ze verdwijnen weer even geruisloos. Soms duurt het jaren voordat de heksenkring zich weer laat zien en soms zit een heksenkring al eeuwen op dezelfde plek en de kring wordt steeds groter.

Vroeger dacht men dat ze veroorzaakt werden door dansende heksen die vermomd waren als katten, parende slakken of de bliksem.

heksenkring

Je eigen kweek

Je kunt heel makkelijk je eigen paddenstoelen kweken en dat is leuker en makkelijker dan je denkt. Het enige wat je moet doen is de natuur in gaan.

Neem een plastic zak mee en ga op zoek naar konijnenkeutels, het moeten wel wilde konijnenkeutels zijn.

Als je geen konijnenkeutels kunt vinden, kun je ook wat koeienvlaai van de Schotse hooglander of de Galloway nemen.

Neem de gevonden keutels of de koeienvlaai mee, zoek een plastic bakje, gewoon eentje van de afhaalchinese om de hoek.

- Maak een keukenpapiertje vochtig en leg het onder in je bakje.
- Leg hierop de konijnenkeutels of koeienvlaai, doe het deksel er op en geef het een mooi plekje.
- Na een paar dagen komen de eerste paddenstoeltjes naar boven, meestal inktzwammen of franjehoedjes.

zelf gekweekte paddenstoelen op poep

Sporen maken

Onder de hoed van de paddenstoelen zitten de sporen.

De 3 belangrijkste zijn plaatjeszwammen, buisjeszwammen en buikzwammen.

De plaatjeszwam bewaart zijn sporen op de lamellen.

De buisjeszwam bewaart ze in hele kleine buisjes.

De buikzwam heeft geen zichtbare steel of hoed en vormt de sporen in de buik van de paddenstoel. Bij rijpheid barst de buik open, een druppeltje regen is al voldoende.

Tik maar eens tegen zijn buik, je ziet dan een wolk van sporen.

Experiment

Hoewel de sporen heel licht en klein zijn, is het toch mogelijk om ze te zien. Daarvoor heb je het volgende nodig.

- een paddenstoel met hoed
- mesje
- twee glaasjes
- vel wit papier
- schaar

Vouw het papiertje in vieren en scheur een hoekje af van de plek waar de vouwen samenkomen. Als je het papiertje daarna weer uitvouwt, zit er een gaatje in het midden. Maak het gat zo groot dat de steel van de paddenstoel er precies doorheen past.

Vul het glas met een laagje water, leg het papiertje hierop en steek de steel van de paddenstoel er doorheen. Let erop dat de steel net in het water hangt. De hoed van de paddenstoel rust op het papiertje.

Zet het tweede glaasje er overheen.
Haal de volgende dag het bovenste glaasje weg.
Trek voorzichtig de paddenstoel uit het papiertje en je zult een sporen afdruk zien. Dit zogenaamde 'sporee' bestaat uit miljoenen sporen die allemaal weer een nieuwe schimmel hadden kunnen worden.

Het is extra leuk als je verschillende paddenstoelen neemt, want een sporenafdruk is per paddenstoel anders van vorm en kleur.

sporen onder glaasje

Stuiven

Stuifzwammen zijn gevuld met miljoenen sporen die worden 'losgelaten' en verplaatst door de wind. Vaak scheurt de buik van zo'n bovist vanzelf open als de sporen rijp zijn. Soms is er hulp van buitenaf nodig.

In Nederland komen tientallen soorten stuifzwammen voor. Een paar opvallende zijn de reuzenbovist en de aardappelbovist. De naam van de reuzenbovist zegt het eigenlijk al: hij is enorm groot. Volwassen exemplaren kunnen een doorsnee van wel 80 centimeter krijgen. Nog bijzonder is dat ze maar een paar dagen nodig hebben om zo groot te worden. Je vindt ze meestal in weilanden en bermen.

Zo heeft de aardappelbovist een klein gaatje boven in zijn buik. Er is slechts een klein beetje druk nodig om de sporen daardoor te laten ontsnappen: een takje, een dier of zelfs een regendruppel die op de bovist valt, kan genoeg zijn om een hele wolk sporen de lucht in te spuiten.

aardappelbovist

Speurtocht

Ga eens op zoek naar paddenstoelen die in dode blaadjes groeien, draai maar eens wat blaadjes om, probeer eens schimmeldraden in de grond te vinden. Dit zijn heel dunne witte draadjes die als een ragfijn netwerk in de grond zitten.

Kijk ook eens naar een paddenstoel die op dood hout groeit. Kijk voorzichtig onder de schors of je daar schimmeldraden vindt. Je zult er waarschijnlijk ook pissebedden tegenkomen.

TIP, neem een spiegeltje, vergrootglas en een loepje mee.

spiegeltje

loepje

Het allermooiste van ... Marina

Door Rob Schouten

Welk stukje natuur vind je het allermooiste in Zoetermeer? Deze keer leg ik de vraag voor aan **Marina Lurks**, lid van IVN sinds eind 2014, toen ze startte met de natuurgidsencursus.

De afgelopen jaren is ze binnen IVN met name druk geweest met de organisatie van de Westerparkdagen. En Marina is veel te vinden in de Natuurtuin, als bestuurslid, gids en om hommels te tellen.

Wat is jouw mooiste natuurplekje in Zoetermeer?

Marco en ik varen regelmatig in ons fluisterbootje vanaf de sloot bij ons huis het Buytenpark in. Anderhalf uur heen en terug. Het mooiste stukje is het water met aan de ene kant de Meerpolder en aan de andere kant het Buytenpark. Daar liggen we vaak een tijdje stil en nemen alles in ons op wat we horen en zien. De watervogels, rietzangers, soms velduilen in de schemering. Koeien die van ons schrikken of juist nieuwsgierig ons aankijken. En als we doorvaren komen we uiteindelijk op die kleine plas tussen het Buytenpark en het gruttolandje. Met natuurlijk heel veel watervogels.

Omdat we dat door het hele jaar heen doen, beleven we ook heel direct de overgang van de seizoenen, ieder met zijn eigen geluiden en kleuren.

Het is niet zozeer het mooiste plekje, maar eerder de beleving.

Ja, en de verwondering en verrassing die je al varend ervaart. Zo varen is bovendien heel rustgevend. Als je teveel aan je hoofd hebt of wat gestrest bent, glijdt alles van je af. En vanaf ons huis zijn we daar in zo'n 10 minuten!

Ben je al van huis uit zo met de natuur bezig?

Ja, wij hadden in Schoonhoven een vrijstaand huis met een tuin. Mijn vader kocht ook een stuk weiland. Daar hielden we geiten en schapen; we hadden ook een moestuin, een boomgaard. En mijn vader nam ons altijd mee de natuur in, en gaf ons veel planten- en vogelkennis mee. Later is dat allemaal wat verwaterd. Toen ik hier in Zoetermeer op een bepaald moment geen werk had, ben ik me weer meer met de natuur gaan bezighouden en volgde ik de gidsencursus van IVN. Dan besef je hoe waardevol de basis is die je als kind meekrijgt.

Je hebt deze jaren veel werk gehad aan de Westerparkdag. Komt er volgend jaar weer een?

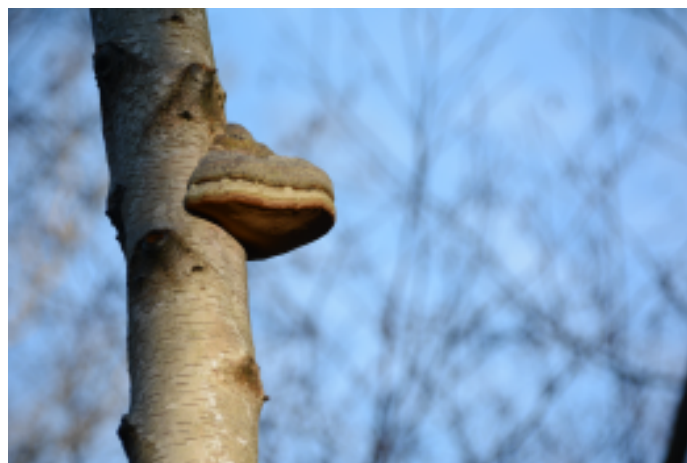
Ik deed dit werk als lid van de Natuurtuin. Het is de vraag of er vanuit IVN nog mensen zijn die de Westerparkdag willen dragen. Misschien moeten we een jaar overslaan, en kijken of het gemist wordt!

Tussen zilvergrijze ridderzwam en spekzwoerdzwam

Door Henk Lubberding

Voor het derde jaar organiseerde IVN onder de bezielende leiding van Sinie de Jonge een paddenstoelentocht door het Balijbos. Toen eenmaal wethouder Jacobien Groenevelt als een van de eersten de tocht liep werd het ook nog prachtig weer. Zelden waren er meer soorten te bewonderen, vooral door het vochtige weer, variërend van veel voorkomende soorten als glimmerinktzwam, zwavelkop en elfenbankje via oorzwam, kluißzwam en geweizwam tot peksteel, judasoor en meniezwammetje. Het meest opmerkelijke exemplaar was echter de voor het eerst in Zoetermeer aangetroffen knotszwam. Hoewel IVN haar uiterste best had gedaan om alle soorten van de juiste naam te voorzien, stonden er ook nog tientallen onbenoemde paddenstoelen langs het pad. Mijn complimenten voor de didactische opzet, niet alleen vanwege de korte, goed leesbare teksten op de aangebrachte bordjes, maar ook door het uitdelen van vergrootglazen en spiegel-tjes om de onderkant van de hoed te bekijken (plaatjes of buisjes!). Het leidde vooral bij kinderen tot veel enthousiasme.

Een prachtig initiatief dat volgend jaar zeker weer op de agenda moet.

echte tondelzwam

Hommels tellen

Door Rob Schouten

Heeft u wel eens een hommelmee geaaid? Zachtjes gestreeld over het harige 'pelsje', terwijl het beestje zich tegoed doet aan nectar? Want het zijn letterlijk zachtaardige beestjes. Zacht en aardig. En mooi met hun vaak fel gekleurde banden. Steken doen ze zelden, alleen als ze in de knel komen.

Een aantal mensen van o.a. IVN, Buurttuin Zoete Aarde en Hof van Seghwaert hebben een 'hommelmecursus' bij Naturalis gevolgd: hoe herken je de verschillende soorten hommels? Met die kennis willen zij in Zoetermeer routes uitzetten waarop hommels geteld worden.

Landelijke tellingen

Het gaat niet goed met insecten. En ze zijn hard nodig. Minstens 75 procent van de planten zijn voor hun bestuiving afhankelijk van insecten. En ze vormen een grote voedselbron voor andere soorten en zijn daardoor een onmisbare schakel in onze voedselketen.

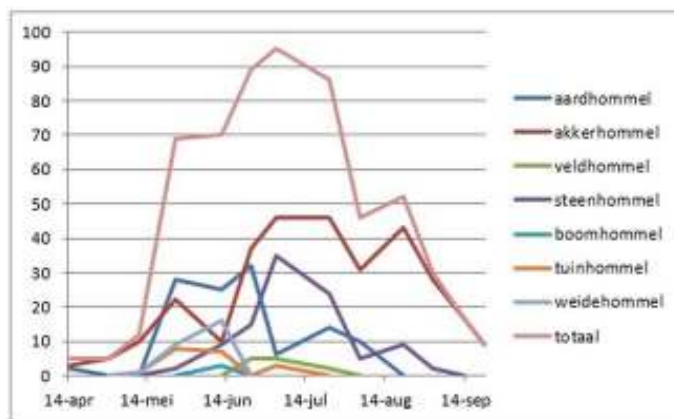
Daarom worden over het hele land routes uitgezet, waarop op dezelfde manier bepaalde insecten worden geteld. Gedurende het telseizoen wordt genoteerd welke soorten er voorkomen en in welke aantallen. De Vlinderstichting beheert deze Landelijke Meetnetten. Zo kunnen we ontdekken of en waar de insectenstand achteruit gaat, en onderzoeken wat de oorzaak daarvan is.

Tellingen in Zoetermeer

In Zoetermeer worden al enige tijd vlinders, libellen en hommels geteld. Sinds april is er een hommelmecursus bijgekomen, in de Natuurtuin. De resultaten van die tellingen geven een beeld van de biodiversiteit in Zoetermeer. Gaat het goed met de natuur in onze stad? En zo nee, wat kunnen we daaraan doen? Voor de tellingen in de Natuurtuin vormt dit jaar het uitgangspunt: na een aantal jaren kunnen we constateren hoe het gaat met de bijen (hommels) op deze natuurplek, en zo nodig maatregelen treffen voor verbetering.

Resultaten

Bijgaand een grafiek van de resultaten van de hommeltellingen in de Natuurtuin; verticaal het aantal getelde hommels en horizontaal de tijdslijn. Er wordt ongeveer om de week geteld, waarbij in de Natuurtuin 10 stroken van 50 meter zijn uitgezet, waarin geteld wordt.

Voor al deze tellingen (hommels, vlinders en libellen) kunnen we nog vrijwilligers gebruiken. Er wordt geteld van 1 april tot 1 oktober. Heb je zin hierin en tijd hiervoor? Je kunt je aanmelden op info@ivnzoetermeer.nl.

Boerderij de Vierhuizen
"Natuur voor fijnproevers"

- ❖ Biologische kaasboerderij
- ❖ Natuurboerderij

Theo, Lidia & Freek van Leeuwen
Geerweg 5, Zoeterwoude
www.kaasboerderijdevierhuizen.nl

Winkel open
Ma, wo, vr, za
9.00 – 17.00 u

Voedselbuurtbos meeting

Door Astrid van Beek

Lieve mensen, the time has come... jullie kunnen helpen om het voedselbuurtbos in 2020 in de Nieuwe Driemanspolder (tussen Snowworld en Leidschenveen) te realiseren! Om te kijken wie wat kan en wie wat wil, nodigen we jullie graag uit om een keer alle hoofden bij elkaar te steken. Dat doen we op woensdag 27 november 2019, 19 - 21 uur

Tijdens die bijeenkomst willen we deze onderwerpen met jullie bespreken:

A - STICHTING MET NIEUWE NAAM EN LOGO

We gaan een nieuwe stichting oprichten om alle activiteiten van het voedselbuurtbos in onder te brengen. Daarvoor zoeken we:

- een jurist die (liefst pro deo) de oprichting en statuten wil verzorgen.
- actieve, deskundige bestuursleden en een penningmeester met ervaring om dit ambitieuze project met elkaar van de grond af op te bouwen.
- mensen die helpen met het verzinnen van een nieuwe naam, huisstijl en logo voor de stichting.

B - WEBSITE EN SOCIAL MEDIA

Met de oprichting van de nieuwe stichting, hebben we ook een nieuwe website met een eigen huisstijl nodig, en nieuwe social media kanalen waarop alles regelmatig wordt bijgehouden. Daarvoor zoeken we een:

- redactie
- fotografen/illustratoren, want liefst publiceren we alles met heel veel eigen foto- en filmmateriaal!

C - FONDSSENWERVING, SPONSORS EN CROWDFUNDING

Omdat we de bomen waarschijnlijk al sneller nodig hebben dan we vooraf verwachtten, en de gemeente niet de enige financier mag zijn, zijn we per direct op zoek naar sponsors.

- Kennen jullie (lokale) bedrijven of personen die ons zouden willen sponsoren?
- Wie heeft al vaker met subsidies van organisaties zoals Oranjefonds of Fonds 1818 te maken gehad of lijkt het een mooie uitdaging om ons hierbij te helpen?
- of helpen jullie een paar leuke acties en activiteiten voor onze crowdfundingcampagne te verzinnen? Ook hiervoor geldt dat we het verhaal heel beeldend willen vertellen.

Mobiel Voedselbos, gebruikt voor de Leaderdag in Boskoop op 13 september 2019

D - ONDERZOEK en EDUCATIE

Voor we het voedselbuurtbos aan gaan planten, willen we een aantal nulmetingen doen, zodat we straks goed in kaart kunnen brengen hoeveel impact het voedselbuurtbos heeft. Om dat te doen, moeten we:

- een eerste onderzoeksagenda opzetten. dat betekent o.a. veel overleggen met kenniscentra, universiteiten en andere voedselbossen, om te kijken welke vragen het meest relevant zijn, en wat voor informatie er nodig is om die vragen te beantwoorden.
- groepen burgerwetenschappers mobiliseren, en hun de kennis en middelen geven om de nodige informatie te registreren en door te geven
- om de kennis die nodig is om de werking van een voedselbuurtbos (enigszins) te begrijpen, willen we de komende tijd een aantal gastlessen op scholen geven. Kinderen krijgen daarbij niet alleen les, maar mogen ook aan de slag met het planten, stekken en ontwerpen. Ook mogen ze ons helpen als burgerwetenschapper (in de dop)!
- om deze lessen te kunnen geven, is voor verschillende doelgroepen al lesmateriaal beschikbaar. Dit materiaal moet geselecteerd worden voor verschillende lesbrieven.

Wie wil hierbij helpen, of werkt op een school die mee wil doen of zit in een netwerk van mensen die dat interessant vindt? Laat het ons weten.

E - SNOEIEN, ENTEN EN STEKKEN

We willen met elkaar in kaart brengen welke goed dragende fruitbomen of eetbare planten er in ieders tuinen en in die van burens of vrienden staan. Van een aantal exemplaren worden dan deze winter een paar 1-jarige takjes gesnoeid. Eind van de winter gaan we die op onderstammen enten. Daarna krijgen ze een tijdelijk plekje op één van de wijktuinen.

Maar we gaan ook aan de slag met het vermeerderen van planten door o.a. stekken te nemen.

Voedselbuurtbosenthousiasteling John-John van Aerde voor zijn avocado boom in Leidschenveen. John-John is een van de deelnemers die een deel van zijn tuin beschikbaar stelt om vast stekjes voor het voedselbuurtbos op te kweken.

F - ERFGOED en AMBACHT

De kennis van oude fruit- en houtsoorten zit vaak in de handen en hoofden van mensen die inmiddels met pensioen zijn. Om hun kennis te kunnen behouden willen we i.s.m. stichting Kambisa!BeHeard. verschillende projecten opzetten om deze ouderen te koppelen aan mensen die hun kunde opnieuw tot leven kunnen brengen: aspirant mandenvlechters, houtbewerkers, fruittelers, enzovoort.

We zijn op zoek naar mensen die willen helpen deze uitwisselingsprojecten te begeleiden, mensen die oude, bosgerelateerde ambachten beheersen en die zulke kennis willen delen met nieuwe generaties.

G - BEPLANTINGSPLAN / ZAAI- EN PLANTGOED

Wie veel weet van (allellopatische relaties tussen) bomen of eetbare planten, microklimaten in een bosrandstelsel, het verlengen van bloeitijden, het spreiden van oogstperiodes per type gewas, etc., kijk dan mee met het voorlopige beplantingsplan. Daarin selecteren we welke soort en welke rassen we nodig hebben, en wat daarvoor de beste standplaats is.

Daarnaast zijn we op zoek naar mensen en bedrijven die geschikt zaai- en plantgoed kunnen leveren.

Wel graag even aanmelden, mail naar info@mobileorchards.com. De exacte locatie wordt een aantal dagen voor de meeting bekendgemaakt.

VAN DORP **HOUT**

STEL ONLINE
JE EIGEN
SCHUTTING
SAMEN

BEKIJK ONZE WEBSITE VANDORPHOUT.NL VOOR VELE ACTIES

Van Dorp Hout is een regionale houthandel.
Wij verkopen hout en aanverwante producten
met een buitentoepassing.

OPENINGSTIJDEN
maandag t/m vrijdag van 07:30 tot 17:00 uur
zaterdag van 07:30 tot 16:00 uur

VOORWEG 153 | ZOETERMEER
079 - 3512578 | INFO@VANDORPHOUT.NL
WWW.VANDORPHOUT.NL

Paddenstoelendag

Door Marieke Enze.

De foto's zijn door Marieke gemaakt en Sinie de Jonge heeft aan de hand van de foto's (dus zonder vergrootglas of spiegelkje!) zoveel mogelijk de namen erbij gezocht.

Zondag 13 oktober '19 was er een paddenstoelenwandeling uitgestippeld in het Balijbos. De dagen ervoor was er veel regen gevallen, maar die zondag was het (de meeste tijd) droog en warm voor de tijd van het jaar. Het leek mij een mooie kans om als hobbyfotograaf de verschillende soorten paddenstoelen in het Balijbos te kunnen bewonderen en te fotograferen. Met mij waren er meer die interesse hadden in de route. Gelukkig was het ruim opgezet en er was een overvloed aan verschillende paddenstoelen zodat je niet een nummertje hoefde te trekken. Het vochtige weer had z'n best gedaan. Dat was aan de vele paddenstoelen te zien en aan de modderige paadjes. Nou dacht ik goed voorbereid te zijn met mijn stevige schoenen. Alleen had ik niet gedacht aan het laag bij de grond fotograferen, waardoor mijn lange jas door de modder sleepte....

Interessant waren de bordjes onderweg met uitleg over paddenstoelen. Zo weet ik bijvoorbeeld nu dat je paddenstoelen in drie groepen (de 3 V's) kan verdelen: Vuilnismannen, Vrienden en Vijanden.

Ook kinderen (met ouders) die de route liepen waren gedreven in het zoeken van paddenstoelen en het lezen van de informatiebordjes. Gewapend met een spiegelkje in de hand werd er fanatiek onder paddenstoelen gekeken. Zelfs paddenstoelen op de informatieborden werden aandachtig onderzocht met het spiegelkje!

Herfst in Zoetermeer, beter kun je het niet krijgen.

witte kluißzwam

onbekend

tranende franjehoed

geschubde inktzwam

misschien elfenbankje

Column: Engels voor dummies

Door Rob Schouten

“Shoppen?”

“Ja, ik zoek *pants*.”

“Waar? Bij Gents? We? Cool cat? Jeans centre?”

“Nou, you know, er is hier een *brandstore*.”

“Ah, je zoekt zo’n *top hoodie all over flower print*, of een *Blue De Genes Tondo Knit*, een *Samsøe & Samsøe Liam BA ST*, maar wel een *regular fit shirt*?”

“Maybe, met daaroverheen een *Denham Medal Hoody SSF Deep Lichen Green*. En als pant een *V7 Rider Slim*. En dan *loyalty member* worden, dan krijg je ook nog *loyalty points*!”

“Nog gedacht aan *underwear*?”

“As you speak, nee! *Inside the box* gedacht! Ik wilde nog wel mijn hair even stylen. Want een *bad hair day* kan je *humeur flink verpesten*. Bij *Brain wash*. Of *Jolly Good*, want daar staat een *customized hairstyle* centraal!”

“Ik was ff bij de bieb. Boek lenen. Kwam bij een trappetje, kon *up* of *down*. *Fucked up*, dacht ik, heb me omgedraaid en ben weer weggegaan.”

“Had ik bij het stadstheater. Kon daar *stage down*! Wilde naar een *lazy Sunday afternoon*. Tsja... Ik heb wat gebruikt in het *stage kitchen café*, en ben toen ook weggelopen.”

“Ja ’t is *business as usual*, lijkt het.”

“Nog zin in een *happy hour* straks?”

“Nou, zin wel, maar ik vind het eigenlijk een *guilty pleasure*, dus nee.”

“Nog het laatste *Lelieblad* gelezen?”

“Nee, nog niet.”

“Moet je eens lezen. Interessant. Een *outdoor supermarket* in het voedselbos. En je kunt aan *workshops* meedoen, *Save a seed, plant a seed*, of een *tree* leasen!”

“Okay. Not for me. Ik denk dat ik maar ’s een *coffee* neem, bij die zaak, eh, *New in town* staat er. Hebben ze tenminste *quality coffee*!”

“Ja je zult maar *unquality coffee* ingeschonken krijgen! Ik verlang naar mijn eigen, Hollandse tuintje, naar mijn tuinstoel. En genieten van

wat er allemaal rondvliegt, de prachtige volucella zonaria, of de bombus terrestris, en natuurlijk de parus major. Bye!”

“Oh ja, wait, heb je vanmorgen wel een *comfort face wash* genomen? En daarna een *daily defense*? Je ziet wat pips. Zet op je *to-do-list*! Bye.”

Activiteiten

Excursies

IVN Zoetermeer organiseert gedurende het gehele jaar, in alle seizoenen, excursies op diverse locaties. Deze worden gegeven door enthousiaste, deskundige natuurgidsen. Bomen, eetbaar groen, vlinders en natuurfotografie zijn een greep uit de vele mogelijkheden. Deelname aan activiteiten is kosteloos, tenzij anders vermeld. Aanmelden is niet nodig. Het is raadzaam om, als je deel wilt nemen aan een excursie, vooraf op de website te kijken of de excursie doorgaat.

Ook verzorgen wij excursies op aanvraag. Je kunt hiervoor contact opnemen met Sinie de Jonge: 06-40046262 of siniedejonge@casema.nl

Kinderactiviteiten

Regelmatig verzorgt IVN Zoetermeer, veelal in samenwerking met scholen, schooltuinen, stadsboerderijen, buurt en wijkverenigingen, activiteiten voor kinderen.

Natuurkoffer

Eveneens verzorgt IVN Zoetermeer op verzoek presentaties met de Natuurkoffer voor verzorgings- en verpleeghuizen. Interesse? Neem contact op met Fred Baerveldt 079-321 03 83 of fred.baerveldt@gmail.com

Zie voor verdere informatie de website van onze vereniging: www.ivnzoetermeer.nl

Contactpersonen Thema's IVN Zoetermeer

Excursies	Sinie de Jonge
Vleermuizen	Agnes van der Linden
Mossen	Taco Slagter
Paddenstoelen	Sinie de Jonge
Bomen en struiken	Marian Wesdijk
Insecten	Rob Schouten
Natuurkoffer	Fred Baerveldt
Natuurfotografie	Wilco Pot
Geneeskrachtig en eetbaar	Nico Scholtes
Wandelingen met natuurbeleving	Jacqueline van Zoest

Voor informatie: info@ivnzoetermeer.nl

Lidmaatschap

Donateur of lid worden?

Steun je het werk van IVN Zoetermeer? Word dan donateur. Je ontvangt dan twee keer per jaar ons afdelingsblad het Lelieblad en wordt op de hoogte gehouden van onze activiteiten via onze digitale 'Nieuwsflits'. Donateurs krijgen bovendien 10% korting op de prijzen van de eigen publieks-cursussen. De minimum donatie bedraagt € 15,00 per jaar; een hoger bedrag is uiteraard welkom. Wil je zelf aan de slag met natuureducatie en duurzaamheid bij jou in de buurt? Word dan lid. Leden kunnen meedoen met de speciale ledenactiviteiten, ontvangen twee keer per jaar ons afdelingsblad het Lelieblad, de digitale Nieuwsflits en, vanuit de landelijke organisatie, het magazine Mens en Natuur.

De contributie bedraagt € 24,00 per jaar voor leden en € 7,50 voor huisgenootleden.

Op vertoon van de Zoetermeerpas is het lidmaatschap tegen inlevering van coupon 3 of 4 gratis.

IBAN: NL38 INGB 0005 5198 00 t.n.v. Penn IVN Afd Zoetermeer

Donaties zijn welkom!

Beëindiging van je lidmaatschap/donateurschap:

Schriftelijk vóór 1 december aan de ledenadministratie.

De redactie houdt zich het recht voor ingezonden artikelen niet of op een later tijdstip te plaatsen, in te korten of te wijzigen. Voor het volgende nummer kan tot 13 maart 2020 kopij ingezonden worden.